

EAPC blog

La Gran Barcelona – Mònica Sabata

🕒 25 de maig de 2017

L'any 1964 Bob Dylan escrivia i afirmava que "els temps estan canviant". Ho feia amb paraules que encara avui són escaients: "The line it is drawn/ The curse it is cast/ The slow one now will later be fast/ As the present now will later be past/ The order is rapidly fading/ And the first one now will later be last/ For the times they are a-changing". I així, hem vist com durant els darrers anys moltes qüestions que semblaven estar consolidades sense cap mínima possibilitat de transformació han girat com un mitjó. Això és el que està succeint amb les ciutats i el concepte que en tenim. I és que les urbs, com a espais on es desenvolupa la política de proximitat, han esdevingut espais de canvi imparabile. Algunes més que d'altres, evidentment, però en el global podem afirmar que el cas de Barcelona és prou paradigmàtic: el pas de la Barcelona tancada al mar a la Barcelona dels Jocs Olímpics va ser molt notable, així com també va ser-ho l'aposta de transformar un barri antigament industrial en un districte destinat a la innovació anomenant-lo 22@. Tanmateix, totes aquestes metamorfosis ja estan plenament integrades i ara és el moment de parlar del futur. I és que, a més del pas del temps, hi ha hagut dos fets que han marcat fortament aquesta ciutat: el procés i la crisi econòmica. I per això, hi ha qui defensa un nou concepte, el de la gran Barcelona, el qual suposa un canvi de paradigma i un salt important en tot allò que fa referència al relat que fins ara hem vinculat a la ciutat. Per parlar-ne

aquest segon diàleg va comptar amb el Sr. Miquel Àngel Escobar (delegat del Govern de la Generalitat de Catalunya a Barcelona) que només començar va afirmar que “no es tracta d’una proposta tancada que vulgui excloure cap identitat” i el Dr. Joan Gabriel Burguera (cap d’estudis del grau de Comunicació i Indústries Culturals de la Universitat de Barcelona) que defensava que “cal construir un relat perquè hi ha un treball de l’àrea metropolitana que no qualla amb l’imaginari col·lectiu”. Però anem a pams i parlem-ne amb calma.

Què significa la gran Barcelona? Com s’arriba a aquest concepte? I com s’explica? Doncs es pot glossar a través d’una metàfora entenedora: la d’uns pares divorciats. Imaginem —inspirats per les paraules del delegat— que Barcelona tenia uns pares (representats per les dues administracions que hi ha a cadascun dels costats de la plaça de Sant Jaume) que es van divorciar ja fa molts anys i que, a més, no s’entien gens bé. Aquests pares separats van fer algunes excepcions per a l’entesa, com ara la dels Jocs Olímpics. Però les seves desavinences van acabar generant un repartiment del país en dos àmbits reals: el primer, la Catalunya real o allò que s’ha anomenat el rere país; i el segon, Barcelona, que generava una certa por a la resta de la gent que viu fora de la urbs bo i creant un gap emocional entre els uns i els altres. I seguint amb la metàfora de les parelles separades, la realitat és que l’un pagava la pensió però no hi era, i l’altre —que sí que hi era permanentment— feia la política. Per anar avançant, explicarem que aquesta situació va quedar instal·lada de forma crònica i va donar lloc a un desencaixament rellevant entre una part del país i l’altra. Dit amb totes les lletres: es va acabar separant Barcelona i la seva àrea metropolitana —amb una alta capacitat per absorbir totes les identitats— de la resta del país, fins que es va arribar a la cruïlla causada pel procés i la crisi econòmica. Més enllà d’aquest moment, calia un canvi, perquè l’agenda nacional ha obligat a definir una proposta integral on hi càpiguen tots els qui durant quaranta anys han viscut independentment i perquè la crisi econòmica ha castigat especialment les classes populars que es concentren a l’àrea metropolitana.

La solució a aquest entrellat de cruïlla interna i externa que viu la ciutat és la gran Barcelona. La via és entendre que cal parlar de la ciutat i la seva àrea d’influència, que va molt més enllà de l’àrea metropolitana. Segons el delegat, “pot significar la gran promesa i la facilitadora d’un relat inclusiu”. I això és així perquè “ha arribat el moment de saber a quin objectiu serveix: ha de ser exclusivament la capital de Catalunya o ha de ser un laboratori ideologitzat que l’encotilla?”, qüestionava Escobar. No cal triar, però Barcelona s’ha de redefinir i ha de configurar un nou relat que permeti dues coses: resoldre la crisi econòmica i activar-la com a factor de riquesa i, d’altra banda, generar un relat que estigui relacionat amb el país que representa. Per totes aquestes raons, i segons Escobar, “es tracta de fer caure les muralles que van caure fa cent seixanta anys i s’ha de parlar amb el territori per esdevenir un node que vinculi el món amb la resta del país”. I per això és vital que la narració sigui feta des de la identitat i els valors, partint d’un binomi que inclogui la lluita pels drets —tal com ha fet sempre la ciutat— i la innovació i la tecnologia. En fi, “a Catalunya estem innovant, estem vivint la quarta revolució industrial, hi ha revolucions vinculades a les comunicacions i la salut, entre d’altres i, per tant, el nou relat ha de tenir en compte les persones i el territori, o dit en altres paraules, la generació de riquesa i el país que encapçala”, reblava Miquel Àngel Escobar.

I com es construeix aquest nou relat? I a qui va destinat? El professor Burguera va defensar que aquest relat ha d’estar destinat al públic intern i també al públic extern, a aquells que venen de fora i que tenen una idea preconfigurada de la ciutat. I per fer-ho és evident que cal situar Barcelona a l’agenda pública del país al mateix temps que cal que Barcelona sigui el referent del sud d’Europa i de

la Mediterrània. Tècnicament, es poden distingir diferents maneres de generar relats: o bé utilitzant una part de la ciutat com a descriptora del tot (com Rio de Janeiro fa amb Copacabana), o bé sectorialment (com Londres fa amb la City) o bé per la vinculació a un valor (com Silicon Valley fa amb la innovació). Dit això, és evident que Barcelona és una marca útil per vendre's a l'exterior per ella mateixa, de manera que no calgui recórrer a una part per poder generar un discurs més ampli. Així s'evita el risc que certs relats poden generar fractura (París i les seves banlieues). Burguera afirmava que cal evitar parlar de Barcelona i la seva àrea metropolitana perquè inevitablement es genera una subordinació de la conurbació de Barcelona a la ciutat en general.

I partint d'aquests supòsits generals dels dos ponents, quines són les seves propostes concretes?

– Cal guanyar el combat del relat: la gran Barcelona significa un abans i un després, entre la Barcelona del passat i una àrea d'influència al voltant de la ciutat de Barcelona que no es tomba d'esquena a la resta del país. La nova relació ha de superar la dialèctica entre dos membres (els pares separats) i oferir una visió molt més holística, trufada de valors i inclusió, vinculada a la innovació, a la concentració de talent, a la formació, al coneixement i al benestar, perquè ara la lluita ja no és exclusivament per al cinturó roig sinó que es tracta d'una batalla per viure en un país millor.

– Cal buscar la col·laboració entre les administracions de Barcelona i del país perquè només així es podrà compartir una mateixa visió amb l'objectiu d'avançar socialment i per a les persones i, al mateix temps, nacionalment. La gran Barcelona és una visió de futur que no es pot fer en detriment de cap identitat.

– És vital el procés d'internacionalització: "Barcelona és la porta d'entrada catalana a les oportunitats", deia Burguera. En aquest sentit, la projecció cap al món ha de ser adequada al moment que viu el país i s'ha de saber explicar. I és que seria desitjable que les persones que passen per Barcelona i la seva àrea d'influència fossin conscients d'aquesta metamorfosi que representa la gran Barcelona. I al mateix temps, i mirant cap endins, aquesta internacionalització ha de ser una ocasió per generar una identitat col·lectiva supralocal.

Acabem amb una reflexió del delegat del Govern a Barcelona, Miquel Àngel Escobar: "Vivim en un moment en que les idees guanyen o perden. Nosaltres estem parlant d'una idea". I, per tant, ara cal veure si els prescriptors públics, els de l'empresa i els socials entenen que la gran Barcelona és un valor de progrés per al conjunt perquè "en definitiva, es tracta de fer-la gran".

Mònica Sabata

Moderadora del debat en nom del Parc de les Humanitats i les Ciències Socials de la Universitat de Barcelona